

”Oi hurmaa rytmin ja voimistelun”

Marja Kapanen

**”Oi hurmaa rytmin
ja voimistelun”**

**Oulun Kisa-Siskoista Oulun
Voimisteluseuraksi 1930 - 2010**

Oulun Voimisteluseura ry

Graafinen suunnittelu: Marja Kapanen

Kustantaja: Oulun Voimisteluseura ry

Painopaikka: AS Aktaprint, Tallinna 2010

ISBN 978-952-92-7032-3

Hyvä lukija,

Historian kirjoittaminen on aikamatka menneeseen, jossa kirjoittajalle ihmiset, asiat ja tapahtumat tulevat tutuiksi ja läheisiksi. Näin on tapahtunut tämän Oulun Voimisteluseuran entisen Oulun Kisa-Siskojen historian kirjoittajalle FM, KTM Marja Kapaselle. Hän on kahden vuoden ajan perehtynyt seuramme syntyyn ja kehitykseen sekä vaiherikkaisiin ja haasteellisiin toiminnanvuosiin. Historia on tuonut hänelle tutuksi monet seuratoimijat vuosikymmenien varrelta tähän päivään.

"Oi hurmaa rytmin ja voimistelun" -kirjan tavoitteena on antaa kuva siitä ajasta ja niistä ilmiöistä sekä tapahtumista, missä seuratoiminta kulloinkin oli. Tarkastelun lähtökohtana on ollut kuvata seuran toimintaa laajemmin peilautuen yhteiskunnallisiin tapahtumiin. Toimintaa verrataan myös toisiin seuroihin ja SNLL:n toimintaan, jolloin eri aikakausien ilmiöt tulevat esille.

Nyt meillä mahdollisuus tutustua *"Oi hurmaa rytmin ja voimistelun"*, -kirjan kautta arvokkaaseen seuratyöhön ja seuran erityispiirteisiin sekä henkilöihin, jotka ovat vieneet voimisteluliikuntaa eteenpäin eri vuosikymmenillä. Tämä kirja on kiitos heille. Toivon antoisia lukuhetkiä kirjan parissa.

Kiitokset Tauno Tönningin säätiölle, Tuovi Tönningille, Oulun Kisa – Siskojen uskollisuuden killalle, Oulun Noredalle *"Oi hurmaa rytmin ja voimistelun"* -kirjan mahdollistamisesta.

Kiitokset niille seuratoimijoille, jotka ovat kertoneet seuran eri vaiheista, tapahtumista ja ihmisistä ja näin auttaneet kirjaan työstämisessä.

Kiitän Marja Kapasta ammattitaitoisesta työstä kirjan kirjoittajana.

Oulussa 7.2.20010
Eeva-Leena Ylimäki
puheenjohtaja

Hyvä lukija,

Naisvoimistelua on tutkittu Suomessa jonkin verran, ja seurojen historioidia on kirjoitettu niin ammattilaisvoimin kuin seurojen talkooporukoillakin. Tämän kirjan on tarkoitus osaltaan valottaa naisvoimisteluaatetta ja -ilmiötä.

Kirjan pääluvut on jaettu kronologisesti neljään osaan. Ensimmäinen osa käsittelee seuran perustamisvaihetta, toinen sotien aikaa, kolmas seuratyön laajenemisvaihetta ja neljäs voimistelun sisältöjen muuttumisen vaihetta. Olen nostanut jokaiseen päälukuun jonkin suuremman ilmiön, joka lähteiden perusteella mielestäni on ollut seuratyöhön omana aikanaan suuresti vaikuttanut asia. Tämän lisäksi jokaisessa luvussa on käsitelty sen ajan toiminta, jäsenistö sekä seuran toiminnan rahoitus. Vertailemalla toimintaa muihin seuroihin ja keskusliiton kannustamaan toimintaan on saatu esiin niin tyypillinen naisvoimistelutoiminta kuin seuran erityispiirteetkin.

Olen kirjoittanut tämän kirjan pro gradu -työnäni Oulun yliopiston historiatieteisiin. En ole itse harrastanut naisvoimistelua, eikä minulla ollut aloittaessani ennakkokäsitystä siitä, millaisia asioita tutkimus toisi esiin. Tutkimuksessa on ollut laajat lähteet 80 vuoden ajalta ja on selvää, että kirjasta on pitänyt jättää pois valtava määrä toimijoita ja toimintaa. Tavoitteeni on kuitenkin ollut tehdä kirjasta luettava ja etenevä kertomus, joka ei ole pelkkä luettelo yksityiskohdista. Toivonkin, että lukijat saisivat kirjan kautta edes osan niistä oivalluksista, jotka itse olen matkan varrella saanut. Naisvoimistelu ei ole vain liikuntaa, vaan se on myös osa suomalaisen naisen historiaa.

Omasta puolestani haluan kiittää Oulun Voimisteluseuraa mahdollisuudesta tutustua naisvoimistelun maailmaan, joka ajoittain vei minut täysin mennessään ja avasi aivan uusia näköaloja. Erityisesti seurasta minua ovat auttaneet Maija-Liisa Salo ja Eeva-Leeana Ylimäki, mutta tahdon kiittää myös muita toimijoita ja haastateltuja. Samoin haluan kiittää Oulun yliopiston työntekijöitä ohjaajia Reija Satokangasta, Jouko Vahtolaa ja Matti Saloa. Lisäksi kommentteista ja tuesta kiitän Anskua, äitiä, isää, Mikon perhettä ja Joonasta.

Oulussa 2.3.2010

Marja Kapanen

Sisällys

Urheilu- ja liikuntaharrastamisen historiallista taustaa

Urheiluseurojen perustaminen.....	9
Naisvoimistelun juuret.....	9
Urheilu ja voimistelu Oulussa.....	11

1. Alkuinnostus ja toiminnan vakiintuminen - alkutaival 1930-1939

1.1 Kisa-Siskojen perustaminen ja jäsenistö

1.1.1 ”Uusi, vapaa, itsenäinen naisvoimisteluseura olisi perustettava”.....	13
1.1.2 Naimattomia ei-työläisnaisia uuden seuran johdossa.....	16

1.2 Monipuolinen liikuntatarjonta

1.2.1 Talvella voimistelu ja hiihto, kesällä pesäpallo ja retkeily....	19
1.2.2 Juhlat ja kurssit.....	22
1.2.3 Urheilu- ja voimistelumerkit.....	24

1.3 Kisa-Siskot urheilun ja naiseuden ristivedossa

1.3.1 Kisa-Siskojen suhde kilpaurheiluun.....	25
1.3.2 Naisihanne ja –kuva Kisa-Siskojen kirjoituksissa.....	27

1.4 Omaa rahaa ja olympiakeräystä

1.4.1 Lisärahaa myyjäisillä, arpajaisilla ja omilla näytöksillä.....	31
1.4.2 ”Kisa-Siskot älä pelkää, anna Pyrintöä selkään” – Kisa-Siskot kerää rahaa olympiajoukkueelle.....	33

2. Kisa-Siskot kotirintaman auttajina ja viihdyttäjinä 1939 - 1944

2.1 Sodan ajan liikunta

2.1.1 Poikkeusjärjestelyt voimistelussa.....	36
2.1.2 Maaottelumarssi.....	37

2.2 ”Taistelu ensin voitolliseen loppuun, sitten entisiin rakkaisiin harrastuksiin”

2.2.1 Avustustoiminta.....	38
2.2.2 Viihdytystoiminta.....	40

3 Toiminta laajenee piirityöhön 1945 - 1979

3.1 Voimistelujuhlat arjen värittäjinä

3.1.1 Voimistelu Kisa-Siskojen ydintoimintana.....	42
3.1.2 Kursseilta päteviä ohjaajia.....	46
3.1.3 Juhlat värittävät voimisteluvuotta.....	48
3.1.4 Kisa-Siskot ei kilpaile.....	50
3.1.5 Kisa-Siskot voimistelumatkoilla.....	51
3.1.6 Uskollisuuden kiltta perustetaan.....	56

3.2 Kisa-Siskot mukaan piiritoimintaan	
3.2.1 Voimistelijanaiset miesvaltaisissa organisaatioissa.....	56
3.2.2 Aktiivinen osallistuminen huipentuu piirin puheenjohtajuuteen.....	59
3.2.3 Naisvoimistelun sanansaattajina.....	61
3.3 Puheenjohtajavaihdos haavoittaa seuran toimintaa hetkellisesti	
3.3.1 Jäsenmäärä heittelee.....	62
3.3.2 Puheenjohtajavaihdos 1950-luvulla.....	64
3.3.3 Sylvi Illikainen ja Helvi Forssell seuran johtoon.....	65
3.4 Liikuntakasvatusrahasto talouden tasapainottajana	
3.4.1 Taloudellinen tilanne: notkahdus 1950-luvun alussa.....	68
3.4.2 Rahankeräystä ja suurimmat menot.....	69
3.4.3 Olympiakeräys ja olympiamatka.....	71

4 Voimistelusta aerobiciin ja takaisin 1980 - 2010

4.1 Voimistelutarjonta monipuolistuu	
4.1.1 Voimistelusta muotia.....	73
4.1.2 Kurssit vastaamaan voimistelukentän laajenemista.....	78
4.1.3 Näytökset seuran lippulaivaksi.....	78
4.1.4 Juhlat nostavat seurahenkeä.....	80
4.1.5 Uskollisuuden kiltä jatkaa ikääntyvien yhdistäjänä.....	85
4.1.6 Seura jatkaa toimintaansa alueorganisaatioissa.....	86
4.1.7 Oulun Voimisteluseuraksi.....	88
4.1.8 Kehitystyö palkitaan.....	88
4.2 Aerobic jää sivupoluksi	
4.2.1 Suomalainen naisvoimistelu kohtaa amerikkalaisen aerobin	89
4.2.2 Aerobic-tarjonta Oulussa.....	90
4.2.3 Nuorisotyö ja tanssillinen voimistelu kehityskohteiksi.....	92
4.2.4 Seuratyö muuttuu.....	94
4.3 Jäsenmäärä ennätyslukemiin	
4.3.1 Jäsenmäärä kohoaa 1990-luvulle asti.....	95
4.3.2 Maija-Liisa Oksanen tarmokkaana puheenjohtajana.....	95
4.3.3 Vaihtuvuutta puheenjohtajistossa.....	96
4.4 Avustukset helpottamaan seuran taloutta	
4.4.1 Palkkamenot kasvavat.....	98
4.4.2 Jäsenmaksujen kerääminen tehostuu viimeinkin.....	99

Viitteet

Lähdeluettelo

Liitteet

Urheilu- ja liikuntaharrastamisen historiallista taustaa

Urheiluseurojen perustaminen

Varsinaisten urheiluseurojen perustaminen ei 1800-luvulla ollut Suomessa täysin ongelmattonta. Ensimmäistä seuraa yritettiin perustaa Helsinkiin 1865, mutta yritys kaatui valtiovallan epäluuloon.¹ Venäjä pelkäsi urheilulla ja urheiluseuroilla olevan yhteys sotilaalliseen toimintaan, ja erityisesti Puolan kapinan jälkeen se tiukensi seurojen perustamista.² Ensimmäiset seurat olivatkin purjehdus- ja metsästysseuroja.³ Ensimmäinen voimisteluseura helsinkiläinen Helsingfors Turnförening perustettiin 1875, ja se oli tarkoitettu vain miehille. Vuoden 1883 jälkeen seurojen perustaminen helpottui oleellisesti, sillä Suomen senaatti sai luvan myöntää lupia sivistysjärjestöille. Palokuntien, työväenyhdistysten ja nuorisoseurojen yhteyteen alkoikin syntyä urheilutoimintaa.⁴ Suomessa voimistelu ja urheilu erkanivat omaksi liikkeekseen kansainvälisesti katsottuna vasta varsin myöhään. Urheilutoiminta kehittyi pitkälle ja levisi laajalle muunlaisten yhdistysten alaosastoissa.⁵ Liikuntaharrastus vaikuttaa ainakin seurojen perustamisen perusteella levinneen Suomen aluksi voimisteluseurojen muodossa. 1800-luvulla perustetuista 341 urheiluseurasta oli 60 miesvoimistelu- ja 23 naisvoimisteluseuraa⁶ eli yhteensä voimisteluseuroja oli neljännes kaikista perustetuista seuroista.

Naisvoimistelun juuret

Voimistelunopettaja Matilda Aspilla oli suuri merkitys naisvoimistelun leviämiseen Suomessa. Hän perusti vuonna 1869 puolisonsa kanssa yksivuotisen naisille suunnatun voimistelunopettajakoulutuslaitoksen. Laitos sijaitsi Helsingissä, mutta koulusta valmistuneet tytöt lähtivät työskentelemään ympäri Suomea, ja koululla oli näin ollen merkitystä koko maan voimistelunopetukseen. Koululla oli myös se merkitys, että tyttöjen voimistelunohjaus tuli naisten käsiin, kun monessa muussa maassa miehet ovat aluksi ohjanneet myös tyttöjen liikuntaa. Matilda Asp oli myös osaltaan vaikuttamassa siihen, että voimistelu määrättiin pakolliseksi aineeksi tyttökouluissa vuonna 1872.⁷

Varhaisen naisvoimistelun vaikuttajille voimistelunopettajille Elin Kalliolle, Elli Björksténille ja Anni Collanille Aspien koulu ei kuitenkaan riittänyt, vaan he vaativat naisvoimisteluopettajakoulutusta yliopis-

totasoiseksi, jotta siitä tulisi samanarvoinen miesopettajakoulutuksen kanssa. Naisopettajakoulutukselle oli myös yhteiskunnallinen tilaus, sillä naisille sopivia ammatteja ja koulutusohjelmia kaivattiin kipeästi. Naimattomille keskiluokkaisille naisille ja talonpoikien tyttärille ammatit takasi itsenäisyyden, ja itsenäisyyttä he tarvitsivat, sillä perheet eivät enää pystyneet pitämään heistä huolta. Yliopistotasoisiksi naisvoimisteluopettajakoulutus saatiin vuonna 1894.⁸

Suomen ensimmäinen naisvoimisteluseura perustettiin 1876. Naisvoimisteluseuroja ei vielä tuolloin ollut perustettu edes Norjaan tai Ruotsiin. Ensimmäinen perustettu seura oli Gymnastikföreningen för Fruntimmer i Helsingfors. Seuran perustajat, 17-vuotiaat ystävykset Elin Waenerberg, myöhemmin Kallio, ja Betty Sahlstén, myöhemmin Lagerblad, olivat seuranneet miesten voimisteluharjoituksia ja vakuuttuneet siitä, että naisille pitäisi järjestää samanlaista toimintaa. He kutsuivat Helsingfors Dagbladissa voimisteluseuratoiminnasta kiinnostuneita naisia kokoon. Kolmekymmentä naista ilmoittautui, ja näin ensimmäinen seura perustettiin.⁹

Naisvoimistelun lajiliitto, kaksikielinen ja vain naisille tarkoitettu, Suomen Naisten Voimisteluliitto – Finska Kvinnors Gymnastikförbund perustettiin vuonna 1896. Liitto oli Suomen ensimmäinen valtakunnallinen lajiliitto. Liiton perustamisen syynä oli halu lajin kehittämiseen keskitetysti ja tarve voimisteluopettajia yhdistävään organisaatioon. Liitto pysyi pienen piirin organisaationa, joka yhdisti voimistelunopettajia ja joukon keskiluokkaisia voimistelusta kiinnostuneita virkanaisia, säätyläisperheiden äitejä ja tyttäriä. Liiton toimintaa olivat julkaisut, pienimuotoiset voimistelujuhlat, kokoukset ja tieteellisen kirjaston ylläpito. Suomen itsenäisyyden aikoihin liittoa alkoivat repiä niin kielikysymys, henkilökohtaiset ristiriidat kuin näkemys naisten liikuntakasvatuksen suunnasta.¹⁰ Lopullinen jakautuminen kielikysymystä seuraten tapahtui vuonna 1921. Suomenkielinen liiton seuraaja oli Suomen Naisten Liikuntakasvatusliitto (SNLL). Työväen urheiluliiton (TUL) naiset erosivat SNLL:stä 1920-luvun alussa, eikä pyrkimyksistä huolimatta yhteistyö työväen naisten ja SNLL:n naisten kanssa onnistunut. Naisvoimistelun kenttä jakautui lopulta niin kielen kuin aatteidenkin mukaan.¹¹

Naisvoimisteluliikettä voidaan pitää myös osana 1800–1900-lukujen taitteen naisemansipaatiota. Naisiasianaisten ensisijainen tavoite oli naisen itsenäisyys, ja täydellisen itsenäisyyden takasi vain ansiotyöhön meneminen.¹² Naisvoimisteluliike pyrki paitsi konkreettisesti vapauttamaan naisen fyysisen olemuksen myös murskaamaan keskiluokan sovinnaisia käytöstapoja ja ennakkoluuloja. Voimisteleva tai urheileva nainen oli toimintakykyinen, terveyttä uhkuva ja luonnonmukaisesti pukeutuva vapaa nainen. Tämä oli omiaan viemään eteenpäin naisten osallistumista niin työ- kuin järjestöelämäänkin.¹³

Toisaalta naisvoimistelu oli naisille sopiva urheilumuoto juuri sovinn-

naisuutensa takia. Naisvoimisteluooppaita 1800-luvun lopussa tehneellä Elin Kalliolla oli selvä käsitys siitä, minkälaiset liikkeet pysyivät porvarillisen siveyden rajoissa ja kuinka tyttöjen ja naisten sopi itseään liikutella ja taivutella.¹⁴ Naisvoimistelu nähtiin naisille sopivaksi lajiksi myös siksi, että siinä ei kilpailtu ja yritetty ennätyksiä, vaan pikemminkin tähdättiin terveyteen, kauneuteen ja oman ruumiin hallintaan.¹⁵

Suomenkielisiä naisvoimisteluooppaita kirjoitettiin 1900-luvun alusta alkaen. Ensimmäisessä oppaassa Elin Kallio korosti selväpiirteistä liikuntaa, jota kaikki liikkeeseen kuulumattomat sivuliikkeet hänen mukaansa rumensivat. Liikkeissä ei pitänyt tehdä mitään ylimääräistä, mikä takasi myös voimien säilymisen ja pidemmän voimistelun jaksamisen.¹⁶ Liikunnan tarkoitus oli Kallion mukaan sekä ruumiin ja sielun että ruumiin eri osien tasapaino.¹⁷ Opetusneuvos Hilma Jalkasen 1960-luvulla julkaistussa oppaassa painotettiin edelleen voimistelun tasapainottavaa merkitystä arkiliikunnan ollessa yksipuolista.¹⁸ Jalkanen korosti Kallion tavoin luonnollista liikettä, mutta lisäsi voimistelun määritelmään myös tyylitelyn. Hänen mukaansa voimistelu on tyyliteltyä, luonnollista kokonaisliikuntaa.¹⁹

Urheilu ja voimistelu Oulussa

Oulussa liikuntaharrastus lähti liikkeelle kouluista.²⁰ Oulun kansakoulujen tuntiopetussuunnitelmissa oli voimistelua jo 1875 – 1980. Seuraavalla viisivuotiskaudella liikuntaa ei tuntiopetuslistoilta kuitenkaan ollut. Yhtenä syynä liikunnan katoamiseen erityisesti Pohjois-Suomessa pidettiin voimakkaiden herätysliikkeiden vaikutusta alueella ja niiden kielteisistä suhtautumista liikuntaan. Liikunta nähtiin riettaana lihallsuutena, mitä ei tullut koulussa edistää.²¹

1800-luvulla Pohjois-Suomessa, silloisessa Oulun-läänissä, rekisteröitiin yhteensä kymmenen urheiluseuraa, joista yhdeksän sijaitsi Oulussa.²² Urheilun harrastaminen, tai ainakin urheiluseurojen perustaminen, oli myös muualla Suomessa keskittynyt kaupunkeihin. Oulun ensimmäinen urheiluseura oli 1880 perustettu Oulun Luistinseura.²³ Aluksi luistinseura lähinnä ylläpiti luistelukenttää ja järjesti yhteisluisteluiltoja, ja vasta kymmenen vuotta perustamisen jälkeen seurassa alkoi kilpaurheilutoiminta.²⁴ 1900-luvun alkuvuosina urheiluseurojen perustaminen Oulussa vilkastui. Aluksi seuroissa harrastettiin lähes kaikkia mahdollisia urheilumuotoja, mutta vähitellen seurat alkoivat keskittyä päälajeihinsa. Oulun suosituimmat urheilulajit viime vuosisadan alussa olivat yleisurheilu ja paini.²⁵

Naisvoimisteluseuroista ensimmäisenä vuonna 1898 Ouluun perustettiin Gymnastikförening för fruntimmer i Uleåborg²⁶, josta irtautui vuonna 1906 kielierimielisyyksien vuoksi suomenkielinen Oulun Suo-

malaiset Naisvoimistelijat. Vuonna 1926 seuran nimi muutettiin Oulun Naisvoimistelijoiksi. 1909 järjestettiin Oulun Keskuskentällä voimistelujuhlat, joiden järjestämiseen molemmat seurat osallistuivat. Ilmoittautuneita joukkueita oli kaksikymmentä eri puolilta Suomea ja jännitettä toi koko Suomen naisvoimistelukenttää hajottava kielikysymys. Juhlat olivat lopulta kuitenkin onnistuneet.²⁷ Juhlille osallistuivat myös Oulun Pyrinnön naisvoimistelijat.²⁸

Oulun Pyrintö perustettiin vuonna 1904, ja vuonna 1906 seuraan perustettiin naisjaosto. Ensimmäisenä toimintavuotena jaostoon liittyi 23 naista. Alkuvuosina naiset voimistelivat Sally Räänän johdolla kaksi kertaa viikossa, mutta 1910-luvulla toiminta lakkasi, kun naiset liittyivät Nuorisoseuran Naisvoimistelijoihin. Toiminta virkosi jälleen 1923,²⁹ ja vuonna 1930 Pyrinnön naisjaoston jäsenet perustivat oman itsenäisen seuransa Oulun Kisa-Siskot.

1. Alkuinnostus ja toiminnan vakiintuminen - alkutaival 1930-1939

1.1 Kisa-Siskojen perustaminen ja jäsenistö

1.1.1 "Uusi, vapaa, itsenäinen naisvoimisteluseura olisi perustettava"

Oulun Kisa-Siskojen perustamiskokous pidettiin 4. huhtikuuta 1930 suojeluskuntatalossa Raatinsaaressa.³⁰ Uuden seuran perustamiskokousta oli mainostettu Kalevassa ja Kaiussa,³¹ ja paikalla olikin runsaasti voimistelusta innostuneita naisia. Aili Kalliokoski avasi kokouksen ja ilmoitti, että voimistelunopettaja Irja Poropudas oli suostunut voimistelunjohtajaksi ja Suomalaiselta Lyseolta oli saatu lupa käyttää salia kahdenä iltana viikossa. Näin ollen toimintaedellytykset uudelle voimisteluseuralle olivat olemassa.³²

Seuran perustamisesta kirjoitettiin kattavasti myös paikallisessa lehdessä.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Sylvi Montonen. Tärkeitä päätettäviä asioita olivat luonnollisesti seuran nimi sekä se, perustettaisiinko voimisteluseura täysin itsenäiseksi. Lotta Svärd järjestöltä oli nimittäin tullut aiemmin ehdotus, että voimisteluseura perustettaisiin heidän Oulun paikallisosaston yhteyteen. Kokouksessa olijat kannattivat kuitenkin täysin itsenäisen seuran perustamista. Nimivaihtoehtoina olivat Naisvoimisteluseura Oulun Kisa-Siskot, Naisvoimisteluseura Oulun Sirkat, Naisvoimisteluseura Oulun Siskot, Naisvoimisteluseura Oulun Virkut ja Pohjolan Naisvoimistelijat Oulussa. Nimeksi valittiin lopulta Oulun Kisa-Siskot ja perustamiskirja voitiin kirjoittaa.³³ Yhdistyksen tarkoituksiksi kirjattiin:

*Yhdistyksen tarkoituksena on herättää ja ylläpitää paikkakunnallaan ja sen ympäristössä harrastusta liikuntakasvatukseen järjestämällä voimistelu, leikki- ja urheiluharjoituksia, hankkimalla niihin tarvittavia välineitä, toimeenpanemalla voimistelullisia juhlia, esitelmätilaisuuksia, näytöksiä y.m., joista yhdistyksellä on oikeus kantaa pääsymaksuja.*³⁴

Ensimmäisessä kokouksessa päätettiin myös liittyä SNLL:ään ja hyväksyä sen säännöt ja järjestysohjeet.³⁵

Kisa-Siskojen perustajajäsenistä ja ensimmäisen johtokunnan jäsenistä suurin osa oli Oulun Pyrinnön naisjaoston jäseniä ennen Kisa-Siskojen perustamista. He ovat osallistuneet muun muassa SNLL:n Helsingin juhlille Pyrinnön edustajina.³⁶ Naisjaostolla on myös ollut oma lehti Ratto-Nötteri.³⁷ Juuri ennen Kisa-Siskojen perustamista Ratto-Nötterissä oli viittauksia naisten turhautumiseen miesten johtamassa seurassa. Lehdestä löytyi muun muassa seuraavanlaisia viittauksia oman seuran perustamisesta ja miesten alaisuuteen kyllästymisestä:

Täten julistan haettavaksi Oulun Pyrinnön Naisosaston virkailijan paikat. Etusija henkilöillä, jotka mielellään ovat miesten johdettavissa. Puheenjohtaja ei saa tehdä mitään ehdotuksia, sihteerin täytyy omasta pussistaan maksaa korkoa raboista, joita hänen täytyy säilyttää. Palkkana seuraa sopivan hetken tullen pois-potkiminen. Hakemukset jätettävä t.l.k. nim. ”Miesten orja”³⁸

Kadotettu

Oulun Pyrinnön Naisjaoston luottamuslause ja rajaton määräyhteisymmärrystä pudotettu jonnekin Oulun ja Limingan välille. Arv. Löytäjää pyydetään ilm. pub. 385 tabiosoitteella O. P:n Miesosaston johtokunta³⁹

Peruutus

Joku aika sitten lähetin pyrinnöttäriille heidän illanviettoonsa ter-

Pöytäkirja lehly uuden
naisoimisteluseuran perustamiskokousta
Oulussa, Paastin
huoneistossa huhtikuun 4 p:nä
1930.

Kokouksen avasi M. Kiti Kalliohoiki viitaten
sänomalehdissä olleisiin kirjoituksiin, joissa on selos-
tettu, kuinka nykyään naisoimistelun nousukou-
tana Ouluunkin olisi tarpeellista perustaa uusi
naisoimisteluseura. Hän ilmoitti kyseisen oimistelun
opettajatar M. Trija Koropudasta oimistelun joh-
tajaksi ja oli hän lupautunut, joten tärkein asia
oli jo ratkaistu. Lomoin oli Suomal. Lysnolta luo-
tu oimistelusalio kahdeksi illaksi viikossa. Ko-
kouksen avaja pyysi nyt läsnäolevia valitsemaan
kokoukselle puheenjohtajan, 2 pöytäkirjuria ja
2 pöytäkirjantarkastajaa. Puheenjohtajaksi valittiin
M. Sela Kontonen, pöytäkirjureiksi A. M. T. Mä-
kelä ja A. M. Savola sekä pöytäkirjan tarkasta-
jiksi A. M. M. Timonen ja A. M. Hartikainen.

Kisa-Siskojen perustamiskokouksen pöytäkirjan ensimmäinen sivu.

*vehdyskirjelmän, jossa oli mm. näin: "Iloista mieltä ja jatkuvaa innostusta." Pyydän anteeksi, että näin olen toivottanut, sillä py-
rinnöttäriellä on ollut liikaakin innostusta, joka on saattanut hei-
dät tietämättään ikävään välikäteen. Haluan siis peruuttaa sana-
ni: "Iloista mieltä ja jatkuvaa innostusta", ja sanoa sen sijaan, että
"Kun liikaa innostuu, niin miehet pillastuu." "Puheenjohtaja"⁴⁰*

Naisilla oli ollut suunnitelmissa muun muassa oman toimitilan ra-
kentaminen⁴¹, mutta suunnitelma ilmeisesti tyssäsi Pyrinön miesvaltai-
sen johdon käsiin.⁴² Vaikuttaa ilmeiseltä, että Kisa-Siskot perustettiin,
koska naiset halusivat oman seuran, jossa saisivat itse päättää hallin-
nostaan ja rahoistaan sekä saisivat arvostusta toiminnastaan.⁴³ Tämä

oli myös varmasti syy siihen, miksi nämä naiset eivät halunneet liittyä Oulun Naisvoimistelijoiden riveihin. Aktiivinen ja innostunut joukko naisia, joilla oli tiivis yhteishenki, halusi toteuttaa omia ideoitaan omassa vapaassa ja itsenäisessä seurassaan.

Oulun Pyrinnön historiassa mainitaan koko naisjaostoon eronneen erimielisyyksien seurauksena vuonna 1930. Ristiriitaa naisten ja miesten välillä oli aiheuttanut naisten rooli seurassa, sillä eri tulkintojen mukaan sen tuli olla joko urheiluun keskittymistä ja omaa liikkumista tai muun toiminnan taustatukemista. Pyrinnön historian mukaan SVUL:n ja SNLL:n säännöt menivät tässä kohden osittain ristiin.⁴⁴ Tarkemmin asiaa ei määritellä, mutta ilmeistä oli, että miehet toivoivat naisjaoston keräävän rahaa ja tukevan muilla keinoilla miesten urheilua. Naiset urheilivat, kilpailivat ja liikkuvat toki Pyrinnössä myös 1930-luvun jälkeen, mutta seuran varsinainen myöhemmin uudelleen perustettu naisjaosto näyttää keskittyneen rahan keruuseen ja kahviloiden hoitoon erilaisissa tapahtumissa aina tähän päivään saakka.⁴⁵

Kisa-Siskoilla oli myöhemmin yhteisiä olympiatempauksia Pyrinnön miesten kanssa⁴⁶, joten välit Pyrintöön eivät erosta huolimatta kuitenkaan kokonaan riitaantuneet. Miehet olivat selvästi pahoillaan naisten suuttumuksesta. Kun Kisa-Siskot perustettiin, ei missään pöytäkirjoissa tai muissa virallisissa lähteissä mainittu eron syytä.⁴⁷ Kisa-Siskot ei siis ilmeisesti halunnut tehdä välirikosta numeroa, vaan pöytäkirjoissa ja lehdistöjutuissa ainoastaan mainittiin, että uuden seuran perustamista pidettiin tarpeellisenä.

1.1.2 Naimattomia ei-työläisnaisia uuden seuran johdossa

Oulun Kisa-Siskojen ensimmäisen johtokunnan jäsenistä suurimpaan osaan viitataan neiteinä⁴⁸, joten voidaan todeta, että he eivät olleet naimisissa. Perheettömillä naisilla oli varmasti perheellisiä enemmän aikaa ja mahdollisuuksia panostaa seuratoimintaan. Monet jäsenet toimivat myös Lotta Svärd järjestössä.⁴⁹ Vaikka seura oli poliittisesti sitoutumaton, vaikuttaa kuitenkin siltä, että jäsenet olivat taustaltaan keskiluokkaisia. Toisaalta Oulun Pyrinnöllä, josta perustajat alun perin erosivat, oli vahvat kytkökset Oulun suojeluskuntatoimintaan ja pyrintöläisten aatteellinen suuntaus oli linjassa valkoisen Suomen kanssa.⁵⁰ Tästä ei suoraan voida toki päätellä Kisa-Siskojen poliittista suuntautumista, mutta se antaa osaltaan viitteitä siitä, että Kisa-Siskojen taustalla eivät toimineet ainakaan työläisäätettä edustaneet naiset.

Kisa-Siskojen aktiivisissa toimijoissa läpi vuosikymmenten oli useita yrittäjänaisia. Esimerkiksi ensimmäinen puheenjohtaja Aili Kalliokoski, myöhemmin Lukkarila, ja myöhemmin toiminut pitkäaikainen puheenjohtaja Sylvi Illikainen kuuluivat tähän joukkoon.⁵¹

Vuoden 1941 johtokunta.

Työväen naiset voimistelivat ja urheilivat Oulussa Tarmon riveissä.⁵² Samoihin aikoihin, kun Kisa-Siskot perustettiin, kamppaili Tarmo kuitenkin kommunistilakien puristuksessa. Heinäkuussa 1930 Oulun työväen talo suljettiin, sillä viranomaiset epäilivät kommunististen yhdistysten tai järjestöjen käyttävän tiloja. Tarmolla jäi lukkojen taakse omaisuutta sekä oma kanslia ja osa harjoitustiloista. Lisäksi seuralta kiellettiin koulujen salien käyttö harjoitteluun. Urheileminen ja voimistelu kävivät käytännössä lähes mahdottomiksi, joten syksyllä 1930 monet seuralaiset liittyivät joko muihin työväen seuroihin tai lähtivät oikeistolaisiin seuroihin.⁵³

Vaikka voimistelijanaishilla oli varmasti omat aatteet taustalla, ei näitä ole ilmeisesti tuotu esiin voimistelutunneilla tai johtokunnassa. Haastattelun mukaan uudet voimistelijat mainitsivat jopa joskus, että Kisa-Siskoihin oli mukava tulla, koska poliittisiin asioihin ja mielipiteisiin ei tarvinnut kiinnittää huomiota.⁵⁴ Vaikuttaa siis siltä, että poliittisista mielipiteistä ei keskusteltu voimistelutuntien alussa tai aikana. Yhteinen aate oli pikemminkin naisvoimistelu kuin mitkään poliittiset ajatukset.

Kisa-Siskojen jäsenmäärä pyöri koko 1930-luvun ajan noin sadan hengen paikkeilla. Alkuinnostuksen aikana jäsenmäärässä oli pieni püikki, mutta muuten jäsenmäärä oli hyvin tasainen.⁵⁵ Vuonna 1932 jäsenmaksua korotettiin 12 markasta lukukaudessa 20 markkaan lukukaudessa mikä osaltaan selittää jäsenmäärän putoamista. Sellaiset jäsenet, jotka eivät käyneet aktiivisesti harjoituksissa, putosivat pois.⁵⁶ Jäsenmaksun nousu inflaatio huomioon ottaen oli noin 80 prosenttia.⁵⁷

Ensimmäisenä toimintavuotena Kisa-Siskojen puheenjohtajana toimi Aili Kalliokoski, myöhemmin Lukkarila.⁵⁸ Hänet valittiin seuran kunniajäseneksi vuonna 1955.⁵⁹ Vuodesta 1931 aina vuoteen 1951 seu-

ran puheenjohtajana oli Sylvi Montonen.⁶⁰ Sylvi Montonen tunnettiin innokkaana käsityöihmisenä, ja hänen aloitteestaan seuralle alettiin kerätä rahaa myyjäisillä, joiden tuotteina oli Kisa-Siskojen ompeluseuroissa valmistamia käsitöitä.⁶¹

Voimistelunopettajana seurassa koko 1930-luvun ajan toimi Irja Poropudas, joka oli seuraa perustettaessa 31-vuotias. Hän oli kotoisin Oulusta, mutta käynyt Porvoon naisopiston sekä suorittanut Helsingin yliopiston voimistelulaitoksen voimistelunopettajan ja lääkintävoimistelijakurssin sekä julkisen kasvatusopin tutkinnon 1920-luvun alkupuolella. Kouluista valmistuttuaan Poropudas oli määrätty Oulun Suomalaisen Keskikoulun voimistelunopettajaksi. Sotien aikana Poropudas toimi aktiivisena Lottana. Hänet valittiin Kisa-Siskojen kunniajäseneksi 1955.⁶²

Voimisteluosastojen kuten muidenkin urheiluyhdistysten erityispiirre on se, että varsinaisen toiminnan ylläpitämiseen on tarvittu koulutettuja ohjaajia ja jonkinlaista tietotaitoa alasta. Poropudasta suostumista voimistelutuntien vetäjäksi pidettiin jo perustamiskokouksessa onnenpotkuna, ja seura myös koulutti häntä lähettämällä hänet erilaisille SNLL:n järjestämille kurseille.⁶³ Kisa-Siskojen onnena voidaan pitää sitä, että se sai heti ensimmäiseksi voimistelunopettajaksi toimintaan pitkäksi ajaksi sitoutuneen henkilön. Näin voimistelutoimintaan saatiin heti alusta alkaen jatkuvuutta.

Pitkäaikaisiksi jäseniksi perustajajäsenistä voidaan lukea myös Aini Savola ja Kyllikki Nauha, myöhemmin Nykänen. Molemmat toimivat johtokunnassa koko 1930-luvun ajan. Aini Savola toimi sihteerinä vuodet 1930 - 1937, minkä jälkeen hän siirtyi seuran rahastonhoitajaksi vuonna 1939.⁶⁴ Kyllikki Nauha oli Kisa-Siskojen äänenkannattajan Rämpänä-lehden päätoimittaja koko 1930-luvun ajan.⁶⁵ Heidät molemmat valittiin seuran kunniajäseniksi seuran 40-vuotisjuhlien yhteydessä vuonna 1970.⁶⁶

Seuran alkuvaiheessa merkittävinä henkilöinä voidaan pitää myös Elma ja Ilta Ruskoa. Ilta Rusko toimi seuran rahastonhoitajana perustamisesta vuoteen 1932, jolloin hän muutti pois kaupungista.⁶⁷ Rahastonhoitamisen lisäksi häntä kiitettiin aktiivisimmaksi ja tuotteliaimmaksi Rämpänä-lehden aputoimittajaksi.⁶⁸ Elma Rusko, myöhemmin Paavola, taas toimi apuvoimistelunopettajana sekä aloittelijoiden voimistelunopettajana silloin, kun voimistelijat piti osallistujarunsauden takia jakaa kahteen eri osastoon.⁶⁹ Elma Rusko valittiin seuran kunniajäseneksi vuoden 1973 vuosikokouksessa.⁷⁰